

ZÁKLADY RASTLINOLEKÁRSKEJ STAROSTLIVOSTI V LESOCH

Andrej Kunca • Katarína Golianová

Kunca, A., Golianová, K.: Basics of plant protection rules in forests. APOL, 2022, vol. 3, no. 2, p. 157–160.

Abstract: Forest owners or foresters have to fulfil some necessary obligations regarding pesticide applications. They have to obtain the “professional certificate allowing the pesticide application”, they have to sum up the pesticide usage applied within the 1 previous year and submit it to National forest Centre, and there are some less known limitations regarding application of pesticides in NAURA2000 areas. All these basic information are summarized and published here due to new subjects that are required to manage economic forests in Slovakia since 2022, it means several national parks.

Key words: pesticides, certificate, economic forest, pesticide usage, nature conservation limitations

Úvod

Vlastník alebo správca lesa, odborný lesný hospodár (ďalej OLH), lesník alebo lesný robotník môže pri niektorých činnostiach pri spravovaní lesov byť usmerňovaný aj právnymi predpismi ovplyvňujúcimi zdravie rastlín, v prípade lesa zdravie lesných drevín. Ide o povinnosti súvisiace s aplikáciou prípravkov na ochranu rastlín a pomocných prípravkov, ich evidenciou a s obmedzením ich aplikácie v územiach NATURA2000.

Odborná spôsobilosť na prácu s prípravkami na ochranu rastlín

Profesionálny používateľ prípravkov na ochranu rastlín a pomocných prípravkov musí byť držiteľom osvedčenia o odbornej spôsobilosti (§32 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti (ďalej „zákona o rastlinolekárstve“)). Toto osvedčenie vydáva, napr. Národné lesnícke centrum – Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky vo Zvolene ako poverená inštitúcia organizačným zabezpečením vzdelávania a vydávania osvedčení. Osvedčenie sa vydáva na dobu určitú t. j. na 10 rokov a to tomu, kto absolvoval odborné vzdelávanie a zároveň vykonal testy odbornej spôsobilosti.

NLC zabezpečuje odborné vzdelávanie na základe poverenia MPRV SR a to v dvoch moduloch:

- Modul 02: Odborné vzdelávanie v oblasti prípravkov na ochranu rastlín pre vedúcich pracovníkov v poľnohospodárskej a lesníckej praxi. Ide o manažérov, ktorí prípravky nakupujú, sú zodpovední za skladové priestory, alebo najímajú a odovzdávajú pracovisko, kde sa budú aplikovať prípravky na ochranu rastlín a pod.
- Modul 04: Odborné vzdelávanie v oblasti prípravkov na ochranu rastlín pre aplikátorov v lesníctve. Tento modul musia mať ľudia, ktorí napr. fyzicky berú postrekovač na chrbát a aplikujú prípravky v lese, teda ktorí realizujú fyzicky ťažkú a zdraviu nebezpečnú prácu.

Odborná spôsobilosť nie je potrebná pri aplikácii prípravkov na ochranu rastlín, ktoré sú určené na osobnú spotrebu. Odbornú spôsobilosť musí mať aj predajca prípravkov, aby bolo pri predaji zabezpečené odborné poradenstvo tým, čo si kupujú prípravky na ochranu rastlín, ktoré sú určené na osobnú spotrebu. Zároveň je zakázaný samoobslužný predaj takýchto prípravkov na ochranu rast-

lín (§32 ods. 8 zákona o rastlinolekárstve).

Kto takéto osvedčenie má, môže pracovať t. j. manipulovať a aplikovať s prípravkami a to tými ktoré sú uvedené vo výnose Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, v ktorom sa raz ročne aktualizuje tento zoznam prípravkov na ochranu rastlín a pomocných prípravkov. Tento zoznam existuje aj v elektronickej podobe na stránke Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho (ďalej „ÚKSÚP“) <http://pripravky.uksup.sk/pripravok/search>.

Držiteľia osvedčenia na prácu s prípravkami na ochranu rastlín, ktoré sú uvedené v „zozname prípravkov“ vydávaných vo výnose MPRV SR, však nie sú oprávnení pracovať s prípravkami, ktoré sú „veľmi toxické“ a prípravkami na „reguláciu živočíšnych škodcov“, ktoré sú uvedené v zozname vydávanom Úradom verejného zdravotníctva (zákon č. 103/2015 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravotníctva, § 15), zoznam napr. na <https://www.ccsr.sk/databio/PovoleneBV.html>. Na prácu s týmito prípravkami je potrebné školenie, ktoré organizačne zabezpečuje regionálny úrad verejného zdravotníctva. Trvanie takéhoto osvedčenia je na dobu neurčitú. Ide zvyčajne o aplikáciu ľudskému zdraviu nebezpečnejších prípravkov, ktoré sa používajú v blízkosti obydľí na napr. dezinfekciu, dezinfekciu a deratizáciu (ďalej „DDD“).

Evidencia a odpočet spotreby prípravkov

Spotrebu prípravkov na ochranu rastlín a pomocných prípravkov spotrebovaných v lesnom hospodárstve je potrebné evidovať a súhrnné údaje zasielať na Národné lesnícke centrum, Lesnícku ochrannú službu do Banskej Štiavnice do 15. 2. za predchádzajúci rok (§ 35, ods. 3 zákona o rastlinolekárstve).

Spotreba sa eviduje:

- priebežne (je podrobná) a táto evidencia sa uchováva 3 roky pre prípadné kontroly (obr. 1),
- sumárne (je jednoduchá) a táto evidencia sa zasiela na LOS Banská Štiavnica do 15. 2. za predchádzajúci rok.

EVIDENCIA SPOTREBY PRÍPRAVKOV NA OCHRANU RASTLÍN

1. Fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba podľa § 35 ods. 2 a 3 zákona:

.....

2. Obec: Okres:

3. Zodpovedná osoba:

4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Dátum aplikácie	Plodina (medzplodina)	Kód dielu (číslo LPIS) alebo JPRL alebo označenie skleníka, fóliovníka, skladu, škôlky a pod.	Vegetačné štádium ošetrenej plodiny	Škodlivý organizmus	Prípravok	Použitá dávka na hektár, tonu alebo m ³ (koncentrácia)	Ošetrená plocha	Spôsob aplikácie prípravku	Poznámka

Dátum vyhotovenia:

Podpis zodpovednej osoby a odtlačok pečiatky:

Obrázok 1. Vzor tabuľky pre priebežnú evidenciu spotreby prípravkov na ochranu rastlín podľa Prílohy č. 1 k vyhláske č. 491/2011 Z. z.

Figure 1. Template table for detailed records of consumption of plant protection preparations by Annex 1 of Edict No. 491/2011 of codex

**SÚHRNNÉ ÚDAJE O SPOTREBE PRÍPRAVKOV
NA OCHRANU RASTLÍN ZA ROK**

1. Fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba podľa § 35 ods. 3 zákona:

.....

2. Obec: Okres:

3. Zodpovedná osoba:

4. Celková výmera lesnej pôdy:

5.	6.	7.
Prípravok na ochranu rastlín	Spotreba v kg alebo litroch	Poznámka

Dátum vyhotovenia:

Podpis zodpovednej osoby a odtlačok pečiatky:

Obrázok 2. Vzor tabuľky pre súhrnnú evidenciu spotreby prípravkov na ochranu rastlín podľa Prílohy č. 3 k vyhláške č. 491/2011 Z. z.

Figure 2. Template table for total records of consumption of plant protection preparations by Annex 3 of Edict No. 491/2011 of codex

Podobné tabuľky a termíny existujú aj pre priebežnú a súhrnnú evidenciu spotreby pomocných prípravkov:

- priebežná evidencia spotreby pomocných prípravkov: Príloha č. 14 k vyhláške č. 477/2013 Z. z.
- súhrnná evidencia spotreby pomocných prípravkov: Príloha č. 16 k vyhláške č. 477/2013 Z. z.

Súhrnnú spotrebu je možné odpočítavať aj cez stránku:

- <http://www.los.sk/spotreba.html>, kde sú zverejnené tabuľky vo formáte Excel
- <https://www.e-los.sk/Pripravky/Pesticidy/Navod>, kde je umožnený interaktívny výber obhospodarovateľa a prípravkov, čím sa znižuje chybovosť hlásení. Údaje sa zapisujú priamo do elektronickej databázy a nie je potrebné zasielať údaje poštou alebo mailom.

Treba poznamenať, že súhrnnú spotrebu zasiela každý obhospodarovateľ lesných pozemkov, teda aj nulové hlásenie len s vypísanou hlavičkou tabuľky.

Obmedzenia pre aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín

Okrem obmedzení týkajúcich sa aplikácie prípravkov na ochranu rastlín podľa zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny existuje aj obmedzenie na aplikáciu prípravkov v územiach NATURA2000 vyplývajúce z vyhlášky vydanej k rastlinolekárskeho zákonu. Ide o vyhlášku č. 488/2011 Z. z. o ochrane zdravia, kde v § 7 sa uvádza, že ak niekto chce aplikovať prípravky na ochranu rastlín v územiach NATURA2000, tak je potrebné žiadať o súhlas resp. výnimku (podľa § 28 zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny), kde sa posudzuje riziko škodlivého pôsobenia pre aplikáciu vybraného prípravku na jednotlivé skupiny biocenózy ako sú:

- vodné stavovce a bezstavovce, vodné rastliny (Vo)
- vtáky (Vt)
- cicavce (Z)
- suchozemské bezstavovce (Vč)
- pôdne makro a mikroorganizmy,
- vyššie a nižšie rastliny

Podobné obmedzenie je uvedené aj v tabuľke Prílohy č. 11 k vyhláške č. 477/2013 Z. z., ktoré týmto upravuje aplikáciu pomocných prípravkov v územiach NATURA2000.

Záver

Vzhľadom na skutočnosť, že od roku 2022 hospodária v lesoch aj niektoré správy národných parkov, cieľom tohto príspevku bolo pripomenúť niektoré povinnosti, ktoré je potrebné dodržiavať, resp. s ktorými je potrebné byť aspoň oboznámený. Pre tých, ktorí tieto povinnosti poznajú, je to upevnenie ich poznatkov a vedomostí.

Podakovanie: Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-15-0348, APVV-19-0116 a APVV-19-0119 a APVV-21-0131 financovaných agentúrou APVV a projektu „PROMOLES“ – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Práca ďalej vznikla vďaka finančnej podpore z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) pre projekt č. 313011X531 „Rozvoj biologicky a biotechnicky orientovaných systémov ochrany lesov pred domácimi a nepôvodnými (inváznymi) organizmami“. Táto publikácia vznikla aj vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735), spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a pre projekt Výskum a vývoj bezkontaktných metód pre získavanie geopriestorových údajov za účelom monitoringu lesa pre zefektívnenie manažmentu lesa a zvýšenie ochrany lesov (FOMON) č. p. 313011V465.

Adresa:

Ing. Andrej Kunca, PhD.

Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Lesnícka 11, SK – 969 01 Banská Štiavnica

e-mail: andrej.kunca@nlcsk.org

JUDr. Ing. Katarína Golianová

Národné lesnícke centrum, Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky, Sokolská 1, SK – 960 01 Zvolen

e-mail: katarina.golianova@nlcsk.org